קסה. אם במשך הזמן נתקלקל השי״ן ואינו ניכר, צריך לתקנו מחדש, כמו דין נתקלקל הריבוע לעיל בהלכה קל״ו. [משנ״ב ס״ק קצ]

דיני התיתורא והמעברתא

קסו. תיתורא דתפילין, הלכה למשה מסיני. והיינו שישים עור למטה לכסות פי הבתים, ונראה כעין דף של גשר הנקרא תיתורא. [ש״ע סעיף מד] והתיתורא למעשה הינו החלק הרחב שבתחתית התפילין, והוא מקום מושב התפילין על הראש או על היד (תמונה פ״ו).

מעברתא דתפילין, הלכה למשה מסיני. והיינו שעור התיתורא יהא ארוך מצד אחד, ויעשה בו המעברתא. [ש״ע שם] ובאותה מעברתא עוברת הרצועה, ועל שם כך נקראת 'מעברתא' [ש״ע שם], שהרצועות עוברות בתוכו ואינן קבועות בתוכו, ומעבירן מצד זה לצד זה (תמונה פ״ו). [ב״י אות מד בשם רש״י. ועי׳ רש״י מנחות לה ע״א, ובתוס׳ שם]

וכבר נתבאר לעיל (הלכה קל״א) שנכון שיעשה התפילין מעור אחד, הבית והתיתורא והמעברתא, וכן נוהגים כיום שרוב ככל התפילין עושין מעור אחד.

If the *shin* no longer protrudes

165) If the letter *shin* becomes flattened with time and is no longer visible, it must be refurbished and made visible again. This is no different than the halakha requiring the *bayit* to be square – if it becomes misshapen with time, it must be repaired as explained above in halakha 136.

The *Titura* and *Ma'abarta*

Parts around the *ketzitza*

166) According to *halakha leMoshe miSinai*, each of the tefillin *battim* must have a *titura*, which is the leather platform covering the bottom of the *ketzitza*. (Illustration №86) The literal meaning of the word *titura* is "plank of a bridge." Besides this, the *halakha leMoshe miSinai* requires the *battim* to have a *ma'abarta*. This means a leather extension on the back of the *titura* through which the tefillin strap is run. The word *ma'abarta* means "passageway." The strap is not tied to the *bayit*; it is pulled through the *ma'abarta* and then a knot is tied on the strap itself. (Illustration №87)

Technically, the *titura* and *ma'abarta* can be made from a piece of leather that is later attached to the *bayit*. The common practice nowadays, however, is to make the *ketzitza*, *titura*, and *ma'abarta* all from a single piece of leather, as explained above in halakha 131.[143]

Day 42

143. The language used by the *Shulhan Arukh* (32:44) suggests that the *titura* is another piece of leather that is either sewn or glued to the *ketzitza*. The *Mishna Berura* (32:201) explained that although many *Poskim* ruled that the four compartments of the *tefillin shel rosh* must be made from a single piece of leather, they agreed that the *titura* and *ma'abarta* may be made from a separate piece. He recommended, however, that people purchase tefillin *battim* that are made entirely from a single piece of leather. The *Kol Yaakov* (32:201) testified that the practice in Baghdad was to choose a thick, strong sheet of leather and bend it at one end so that it would form the *titura* and *ma'abarta*.

קסז. התיתורא צריכה להיות מרובעת בין מלמעלה ובין מלמטה (כבר נתבאר לעיל הלכה קל״ג). ואף שעור התיתורא ארוך מצד אחד כדי לעשות בו המעברתא המחוברת אליו, יהיה התיתורא מרובע. כיצד, יחתכנו בשני צדדים שלא תהא רחבה כמו רוחב התיתורא, כדי שיהא ניכר ריבוע התיתורא. [ראה ש״ע שם] **ואין** שיעור לעומק ורוחב החתך, אלא כל שניכר ונראה לעין ריבוע התיתורא שפיר דמי (תמונה פ״ח). ואפילו אם חתך בצד אחד יותר ובצד השני פחות, או שבצד העליון של המעברתא חתך יותר מצד התחתון ולהפך, ובלבד שלצד התיתורא יהיה החתך בקו ישר, ולא עקום או אלכסון (תמונה פ״ט). [פסקי תשובות אות סח בשם ס׳ זכרון אליהו]

וגם במקום שמתחיל שיפוע האלכסון לצד המעברתא, יהיה בזוית, ולא בעיגול (תמונה צ׳). [ראה שם הערה תצד בשם הזכרון אליהו]

קסח. במקום החתך בצד התיתורא צריך שיהיה הריבוע שלם כהוגן, כי היא חלק מהריבוע המעכבת בתפילין, וכל מה שפוסל בשאר צדדי ריבוע התיתורא והבית, פוסל גם במקום זה.

אבל בחלק של המעברתא אין פוסל פגימות ובליטות. ועל המעברתא לא נאמרה דין ריבוע. ולכן אף אם נתעגלו חודי המעברתא, או נתעקמה לכיון מעלה או מטה, או שנתהוו בה סדקים ונקבים

Making the *titura* square

167) As explained above in halakha 133, the *titura* must be shaped as a perfect square, both on its top and on its bottom. Even though the leather of the *titura* extends on one end in order to form the *ma'abarta*, the square dimensions of the *titura* are defined since the manufacturer cuts away wedges from the *ma'abarta* so that there is a clear delineation between it and the *titura*, on the top and the bottom.

The halakha does not specify how much must be cut away from the *ma'abarta* for this purpose. As long as it is enough for the square *titura* to be clearly visible to an onlooker, it is sufficient. (Illustration №88) The wedges cut away do not have to be of matching sizes. Even if one side has more cut away then other side, or if the amount cut away on top does not match the amount cut away on the bottom, it is acceptable. All that matters is the edge described by the cut on one side matches the edge on the other side in a straight line so that they give the *titura* the form of a perfect square. (Illustration №89)

The wedges cut away from the *ma'abarta* must come to sharp corners, clearly defining the spot where the *titura* ends and the *ma'abarta* begins. If either one rounded, (Illustration №90) it might pose a problem with defining the squareness of the *titura*.

Shape of the *ma'abarta*

168) Just as the halakha requires that the sides of the *titura* have no pocks or dips that would detract from its being a perfect square, the portions of its fourth side that are cut away from the *ma'abarta* must likewise have no pocks or dips. The leather forming the *ma'abarta*, however, does not need any symmetry. It is kosher even if its ends are rounded or if it is bent upward or downward from the *titura*. Cracks, pocks, or tears do not detract from its being kosher. In fact, even if the *ma'abarta*

וקרעים, או שנתקצרה מרוחב התיתורא וכיוצא בזה, אין בו משום פסול, כל שמחזקת את הרצועה (תמונה צ״א). [פסקי תשובות שם]

קסט. לכתחילה לא תהיה המעברתא רחבה מידי, שמא יפריע להנחת התפילין על מקומם כהוגן, וגם לא צרה שלא תתקפל שם הרצועה לשניים, אלא תהיה כרוחב רצועה בצמצום (תמונה צ״ב). [שם]

קע. גם בתפילין של יד יעשה תיתורא ומעברתא. [ש״ע שם]. וגם יחתכנו משני הצדדים, כדי שיהא ניכר ריבוע התיתורא. ועושים מקום הקשר של יו״ד רחב יותר (תמונה צ״ג).

קעא. גם עור התיתורא והמעברתא צריך שיהיו ״מן המותר בפיך״, כיון שהם מחוברים ותפורים בבתים. [משנ״ב ס״ק קסה, קול יעקב ס״ק רב]. וכבר נתבאר לעיל בהלכה קכ״ו.

קעב. בענין מה שמדביקים על התיתורא העליונה חתיכת עור מרובעת, החתוכה במרכזה בצורת ריבוע, ראה לעיל הלכה קל״ב.

---

is shorter than the *titura*, it is kosher as long as it still serves its purpose of holding the tefillin strap in place. (Illustration №91)

Wide enough for the strap

169) The *ma'abarta* should not be made wider than necessary, for that makes it more difficult to position the tefillin properly on one's arm and head. It should not be made too narrow, either, for then the strap will have to be folded in order to fit through it. The width of the passageway inside the *ma'abarta* should ideally be equal to the width of the strap. (Illustration №92)

Regarding *tefillin shel yad*

170) The *bayit* of *tefillin shel yad* also needs to have a *titura* and a *ma'abarta*, with wedges cut away to give the *titura* its square dimensions. On the side where the knot is to be placed, a larger portion is cut away. (Illustration №93)

From kosher animals

171) The *titura* and *ma'abarta* must be made of the leather of a kosher animal since they are attached to the *ketzitza* and become an integral part of the *bayit*. This was explained above in halakha 126.

Leather plate added to *titura*

172) The rules regarding the square leather piece that is glued onto the upper portion of the *titura* were explained above in halakha 132.